

ПРОСЬВІТНИЙ ЛИСТОК

Видає Пресова секція С. В. У. з полонених Українців табору Вецляр.

Виходить 1. і 15. н. ст. кожного місяця.

Ціна одного примірника 5 фен.

Вецляр, дня 15 марця 1916 р.

Наші завдання.

Всіх нас, полонених, звязала загальна судба війни, а нині полону і всіх нас об'єднує загальне бажання діждати ся миру і здоровими вернутись додому. Не одного тільки ми погляду на те, як витримати тягар нашого положення та як його полегшувати для здоров'я тіла і духа в обставинах нашого життя.

Тяжку школу життя пройшли ми до війни, тяжкий досвід носимо в собі з цієї війни і досить вже перенесли і в полоні. Школа всієї нашої життя до сього часу приводила нас до всяких думок, до всякого обурення, тільки до найголовнішої думки ми з великим трудом домаюємось. Ми не можемо, чи не хочемо додуматись і зрозуміти, що ключ до сповнення наших бажань є

широка організація нас самих

що наша власна організація своїм існуванням являється найліпшим чинником за нашу долю в усяких обставинах.

Далекі ми від дружного громадського життя, далекі від громадського ладу, організації і без чужої помочи не маємо сили завести порядок.

Тая поміч на щастя явилась нам тут в полоні в лиці наших земляків з Галичини, котрі після довгих клопів добились на се дозволу у німецького воєнного міністерства. Хто з нас більш розумів болі нашого життя, той радо прийняв і приймає сих земляків, поважних громадських діячів Галичини і загально—Української суспільності і працює з ними для освіти, організації і для поліпшення всіх обставин життя свого народу.

Найголовніший ґрунт громадської організації і її сили то є просвіта, а для нас, як полонених, просвіта являється першою і конечною ціллю. Тому і земляки з волі прийшли до нас з єдиним кличем: „Просвіта!“ і першими кроками їх діяльності в нашому таборі була організа-

ція класи неграмотних, бібліотеки, газети і вечірніх читань. В дальшій своїй діяльності Просвітний Виділ, поширюючи просвіту звернув ся і до інших до матеріальних справ таборового життя полонених, всюди запобігаючи нашим нуждам, всюди захищаючи наші інтереси.

Згадуючи наше попереднє життя в полоні і порівнюючи його з теперішнім, бачимо своїми очима, відчуваємо власним переконанням, яких значних поліпшень ми добились і наскільки повніше, людяніше тепер стало наше життя.

І за все се ми повинні бути вдячні Просвітному Виділу і німецькому начальству, котре йде назустріч нашим через Просвітний Виділ просьбам. Але замість вдячності в багатьох із нас інші чуття хвилюють.

Нашим людям, змордованим, заляканим до мізка костей старими обставинами російського громадського життя, стало мерещитись з першої появи тут земляків з волі тільки одно: „Сибір!“ „Повісять!“ „Не побачу жінки, дітей!“ і таке інше.

З часом стало відко, що по полохливості ми перевишили зайців, а по недовірію і непониманню самих себе і свого добра переступили всякі границі. Дивно робилось не тільки сторонньому чоловікові, а й своєму, що страх так затулював по природі здорові мізки наших людей.

Горе було ще й тому, що на своєму загальному страху зявилося багато музикантів, котрі підкручували той страх обманами та брехнями та по тих струнах полохливості бренькали, видаючи себе за приятелів народу.

Друга частина полонених

що йде з Просвітним Виділом не грає на інстинктах, на темноті маси, а веде широку просвітню працю, щоб розганяли віковічну темноту,

щоб усеувати наше народне зло і його кошмари з Сибіром, шибеницею, тюрмами і нагайками; веде просвіту щоб прояснювати гуртом шлях до ліпшого життя та заздалегідь розглядувати всякі його можливості і всяке зло, що може нас підстергати.

Прийде час, коли і велика більшість полонених і всі зрозуміють що таке просвіта і які її завдання і границі і навчаться відокремлювати просвіту від політики і політиканства.

Наші люди приучені з Росії боять ся слова „політика“ і що назвуть політикою від того будуть відказувати, бо по гіркому досвіду знають, що в Росії і просвіта і навіть, случалось, що й панихиди считались небезпечною політикою, за котру попадало нагая. У нас там всяка найменша вільна проява суспільства считалась небезпечною політикою, а тут ми дійдем до певного досліду, що найширше свідомство від грамоти і загального знання до питання про царизм, про Україну і т. д. є просвіта і що просвіта, як така, не має собі границь, бо все повинна брати під свій розслід, під науку, не лякаючись слова „політика“.

Читати, писати, слухати, говорити про щось ще не значить ту річ на ділі проводити, робити, бо щоб робити, то треба мати або багато знання, або багато армат, або і те і друге разом.

Треба мати право на те, щоб сказати, що „Українське питання—пуста річ“ або „Україна повинна бути автономною, чи „самостійною“, бо важким одвіт буде тільки від того чоловіка, котрий се питання усердно і правдиво ізучив.

Далеко ще нам до того, щоб великі питання рішати: вони рішати ся і без нас, але з тим більшою для нас користю, чим більше ми піднесемось своїм умовим розвитком, бо в усякім випадку

Зрячий чоловік скоріше зуміє за себе постояти.

А що до страху та до того почуття, що підтовкує багатьох з нас до того, щоб лацтись, як після якоїсь провини, лизати ту руку, що нас б'є, то можна взяти за примір хоть курського Пуршикевича, у котрого хоть на словах хватило горожанської мужности і він не лякав ся указати в Государственной Думі на безладье Росії і на неможливість продовжування після війни старого порядку.

А політика наша тільки в тім, що ми не цураємось науки, а рішучо йдемо до неї.

Найбільші і найгірші політики є ті, що боять ся і слова „політика“ та, як ті страуси, ховають ся він неї.

Більш довіря до Просвітного Виділу і до „Союза Визволення України“, бо як хоть трохи відкинуть строй, то мусимо признати ся, що багато краще займають ся наукою

під проводом „Союза Визволення України“,

чим робить погроми під проводом агентів нашого правительства або потурать тій погромовищці на ліпших синів народу та на жидів.

Багато з нас зрозуміли вже просвітне діло так, як воно є, і тому співчують йому і йдуть в ті організації для него, забезпечуючи тим інтереси і добро життя всіх земляків.

Дякуючи такому розумінню, співчуттю і довірі просвітній справі, найшлись ті сили, що вже давно поставили школу, читання, газету, видавництво книжок, хор, оркестр, театр, книгарню, чайну, кустарню і в останніх місяцях ці організації ще поширились і зміцніли, а читання вилились в

„Людовий Університет“ з широкою програмою.

В голові ж всіх організацій полонених стала загальна таборова організація під назвою „Генеральна Рада“. Всі шефи бараків, а також по одному представнику із свідоміших людей від кожного барака і президії всіх інших організацій складають собою сю організацію, Генеральну Раду. Жива і богата діяльність цієї загальної головної організації вінчає і забезпечує силу всіх наших організацій і служить порукою поліпшення таборового життя, його порядків і поширення просвіти між земляками.

В Генеральній раді

сходять ся думки і справи всього табору, починаючи від бараків і бльоккових організацій до справ всіх секцій і Просвітного Виділу. На своїх кожодонедільних засіданнях Генеральна Рада обговорює ті заявлені головні справи в життю полонених і виділяє ще з себе комітети по різних справах, як наприклад, комітет по розділу подарків і поношенням з Красним Хрестом. Сей комітет складають собою бльоккові старші, голова Генеральної Ради, управитель канцелярії Ради і покликає ще до помочи і контролю хоть і чужих до організації людей від кожного бльоку для розділу подарків.

Генеральна Рада дає відчит в своїй діяльності таборовому вічу що педілі в суботу вечером.

Організована буде також видача посилок, пошта і інші важніші справи.

Більше довіря, більше терпцю до вільної думки і слова та більше цікавості до загального діла, то не будемо після за самих себе червоніти і мнятись, коли нас запитують—чого нам треба до кращого життя в нашій державі.

А поки що—треба буде

І на чужі люди

Подивитись, як там живуть,

Чи орють,

Чи не на ораному сїють
І просто жнуть
І немолоченеє віють
Та як і мелють і їдять,
Все треба знать...

Тоді побачимо що буде,
Бо хто не вміє заробить,
Той і не вмінє ме й пожити.
Шевченко.

У. Б.

Гісторичний календарь.

„Гей застогнав, братя, Київ, тугою
А Чернігів напастьми—
Печаль розлила ся по нашій землі!“
Слово о полку Ігоря.

8 марта ст. ст. 1169 р. руский князь Андрій Суздальський зруйнував українську столицю Київ. Без пощади, без спожаління і без милосердя. „Як дика орда—нише літописець—лютували Суздальці у городі. Два дні грабували вони й палили будинки, мордували горожан, жінок їх та дівчат забірали з собою, старих та діти убивали без жалю, обдирали церкви та монастирі, забірали ікони, книжки, ризи і дзвони. Сам князь Андрій вкрав зі Софійської церкви ікону Богородиці з Царгороду і шапку вел. Кн. Володимира Мономаха, що нею коронують ся московські князі. Настала в Києві велика туга, смуток і сльози.

Як же се так?! Руский Князь руйнує Київ, матір усіх руських городів, гірше татарина! І він вже не підняв ся до тої лілоти і слави від того часу аж до нинішнього дня. Послухайте, як воно стало ся!

За Володимира Великого (990—1015) Київська держава була в найвищій розвою супроти иньчих межуючих держав, а сам Київ славив ся першим містом—після Царгороду. На синіх горах у Києві горіло триста церков золотими банями і мозаїками, яснів княжий двір від кристалу і золота, біліли горді палати Київських кунців мармарами, стелили ся мозаїками улиці як коврами—а по них ходили славні Князи та Князки в золотих ризах з самоцвітними чілцями, сережками та ковтками, слухали шуму водограїв по садках і колихали ся до сну невидною застїнною музикою та засипляли під віяльцями рабниць золотоволосих. Гордий та пишний був наш Київ своїм богатством і красою!

Тому то на його всі князі дивились ласим оком, і кождий хотів засїсти на княжій столі у

Київі. Одно тільки не сподобало ся деяким князям, а то те, що Князи були нарід демократичний скликали віча і вважали своїм громадським ділом правити громадою та державою, а сваволі князя не терпіли, тому нема чого дивуватись, що не впів нелюбий князь, Андрійв батько Юрій умерти, як його майно пограбили, а голых рабів Суздальців (бояри та дружини) що навів був з півночи зі собою Юрій, повбивали.

Інакше виглядало князівство на північній Ростово - Суздальській землі, звідки був родом Юрій Довгорукий де й лишив свого сина Андрія на своєму столі, а сам таки дістав ся на Київський стіл.

Ростово Суздальська земля була здавна заселена племенами Чудськими і фінськими: (як Чудь, Мерь, Весь, Мордва, Карель,—тільки на західний південь сиділи побіч них словянські Радимичі і Вятичі. Але Юрій Довгорукий, а далі його син Андрій заселяли сей дикий край словянськими збіглецями і своїми дружинниками, але під умовою, що не будуть мішати ся до управи в краю і слухати їх без ніякого опору. Тих своїх підданих називали ті князі не Русинами, а „руськими людьми“ себ то підданими князів, що походили зі старої Руси. Чудь та Фінн, слабійші, менш культурні од Славян, мішались із „руськими людьми“ та перейнявши християнську віру, потрохи втерали свою народність і мову. З сієї мішанини склало ся зовсім осібне од Русинів—Українців і вдачею і на обличчя племя, ще потім стало звати себе Велико-руссами. Уже здавна Велико-русси визначали ся своєю більшою рухливістю, здатнійші були до торговлі та до вандрівки, але у громадському ділі зрікали ся своєї волі і зовсім підлягали волі свого князя—самодержавця.

Тимн Велико-руссами князі коверзували, як їм сподобало ся, (звичайно з невільниками) і це рабство закрило людям очі і вони були байдужі до того, що за своєю пазухою годують змія. Нікому з них в голову не приходило, що можна громадою правити громадськими справами, вони уважали монархічний лад цілком правдивий, тим більше що князя уважали як за Божого помазанника і на його деспотичні вчинки, дивились, як на промисел Божий. Цьому деспотизмови Суздальські князі раділи, так як безконтроля їх вчинків дуже сподобала ся, то одно горе, що про їх державу ніхто й на сьміх не згада, тоді як Київська греміла славою на цілій сьвіт.

Ще Юрієви приходило ся мати ніби й у своїх руках ту Київську славу.—„Так щож! нічого не вдїєш, в Києві громада великий чоловік, робить те що їм подобаєть ся, а на мене помазаника Божого не звертають уваги, немов я і не князь“—так собі міркували перші самодержавні кн. Суздальці. Ще Юрій родив ся в Києві, то хотів умерати на Київській столі, але його син Андрій Боголюбський виріс на півночи над Волгою, то йому Київська земля була зовсім чужа і нелюба. Він

задумав зробитись „великим самод. князем“ і перенести великокняжий стіл з Кієва на свій Суздаль, щоб не мати нічого спільного з „тими“ демократичними Киянами в той спосіб, щоб змести з лиця землі Київ і тоді буде можливість зробитись „Самодержавним“.

Щоб зробитись міцнішим, він перестав у своєму уділі роздавати землі

Кн. Андрій з Великоруссами руйнує Київ.

Як умер батько, на Київський стіл не клався, а Київським князем став князь волинський Мстислав II. Він мав сина Романа, славного лицаря, що потім став Великим і заснував Галицько-волинську державу і династію Романовичів. Того Романа просили Новгородці до себе за князя, а прогнали від себе нелюбого Ростислава. Сим покористувався Андрій Суздальський, і наче допомагаючи Ростиславови, зібрав своїх Суздальців і з великою силою підступив до Кієва. Мстислав не був готовий до війни, поміч з Волиня не поспіла — три дні бився на чолі Киян проти Андрієвих „Великорусів“ — але не встояв і мусів тікати, лишивши на поталу дикарям всі багатства, які мав Київ — на пожежу і руїну.

Ограблені святотатською рукою золотобанні церкви потемніли від диму і повалили ся, криштальний княжий двір погорів до щадю, горді мармурні палати купецькі замінили ся в купу завалищ, а по улицах текла кров наших батьків під ножами диких Суздальців, які обдирали з них золото і самоцвіти і забирали їм жінок без спожаління, а діти кололи на смерть без милосердя.

Відколи існував Київ, то не раз нападав на його сторонній князь, але жаден такого постидного замисла не мав, як ці деспоти північні, бо цим не ходило о те, щоб лише взяти дань (оброк), а щоб — знищити, зрабувати, з димом пустити, щоб не існувала така демократична держава. Ось як зробив це Андрій Суздальський і не застановив ся

своїм братам та родичам, не вважав на волю дружини і народу, збудував місто Володимир над Клязмою. А що приїде до батька, та погляне на Київ, а порівнає до свого Володимира з сірого дерева і глини, зависть палить його серце!

Треба Київ зрівняти з землею! — рішив в душі і чекав моменту, коли може здійснити сю свою ідею.

ані перед совістю людства, ані перед самим Богом, та розіслав своїх дикунів „Великорусів“ та пустив між Киян, як голодних вовків між отару овець, що вирубали ліс наш як дроворуби без пощади, без спожаління і без милосердя. Виконавши свою „святую“ ідею Андрій Суздальський, веселий та щасливий, що пограбив багатства Кієва і наш золотий вінець Князя Володимира Мономаха, вернув ся на свояси до Москви, там заложив основи великого самодержавного князівства, з якого повстало царство московське, де князі прибрали все громадське і політичне життя до своїх рук, не даючи найменшої волі людям. У Київ же — остала велика туга, смуток і сльози, а Україна лишилась без вінця, як папороть без цвіту.

І так воно діється до нинішнього дня!

С. Журба.

ПРОФ. ДР. ПАВЛО РОРБАХ.*)

Через Україну, 1897

Поїзд мчить ся з маврійського двірця в Бересть. На возах видніє напись „Варшава—Київ“. Струя європейських подорожних, що їхали до Москви, поплив ліворуч в напрямі до Минська. Поїзд, що тамтуди направив ся, можнаб навіть назвати поспішним. На шляху до Києва їдець ся поволійше. Ковель, Рівне, Бердичів, Казатин—се перехресні стації. Більше як шістьсот кілометрів треба переїхати в яких 20 годинах. Подорожний, що приїздить із західньої Європи, приглядаєть ся крізь вікно не надто ріжнотомантній околиці тай думає собі: Росія! Від Александровска до Варшави, а від Варшави до Берестя мав він таку думку, а коли він мав якесь поняття об сїм, що внутр зеленої мережки, якою відзначені на картах російські межі, прецінь є якісь відмічення, то певно мав на думці російську Польщу. Але там, де переступаєть ся Буг, що відмежовує область Висли від прочої Росії, та лишаєть ся за собою Бересте литовське, конечно вже починаєть ся правдива, корінна Росія.

Освічені люде чули дещо й про Малоросію. Вона простягаєть ся десь там коло Києва. Мають бути також малоруські поети. Натурально: Гоголь, „Мертві душі“, „Ревізор“ і т. п., трагічний кінець в регіійнім божевіллію, знищення рукописи другої і третьої частин сего твору цілого свого життя.

Слово „Малоросія“—то найвторопнійший винахід російської політики. Воно є так само второпним винаходом, як оповідання про „невичерпані природні помічні засоби величезної держави“. Помічні засоби можеб й знайшли ся, колиб хто вмів їх добути. Однак що допоможе плодюча почва, що допоможе „чорнозем“, коли плуги, якими його ореть ся,—се старосвітські гаки, коли тонка скиба, ними викинена, вже давно висохла, коли обірника, що ним можнаби скріпити плодючість землі, уживаєть ся на топлива ізза нестачі дерева, коли хлібороб не має гроша, щоб купити собі відповідне господарське знаряддя, коли худа, мала худібка далеко за слаба, щоб могла сильними плугами глибоко орати землю, коли церква противна шкільній науці, яка може освідомити нарід, що треба знати, щоб господарство гаразд вело ся! Ми моглиб навести ще сїм разів по сїмдесять сїм інших вимогів, яким треба би відповісти, щоб використати сей дійсно невичерпаний помічний засоби Росії, її безмежний простір урожайної землі, що є для населення Росії недоступна.

*) Славний німецький історик Павло Рорбах видав свіжу книжку „Weltpolitisches Wanderbuch“, (книга світової політики) де находить ся уступ „Росія“, який подамо нашим читачам в переводі. Всім уступі маєм такі статі: Через Україну 1897. Москва 1908. Петербург 1909 р.

Опріч сего про українську справу пишуть саме тепер: Кляйнов, Кесслер, Др. Стюбе, Нольде, Келер, Кіски і инші.

Хто вживає слова „Малоросія“ той каже здогадувати ся, що не знає—як взагалі й ціла західна Європа—в чім саме лежить велика могутність Росії; а хто хоче визвати нас у сій справі на словесні заводи, мусить місто слова „Малоросія“ вживати слова „Україна“. Україна починаєть ся від Берестя лит. бо вже много людей лівобіч Буга на полудень від Берестя уживає в розговорі української мови. Все, що українське скриває історія під ширшою назвою: російське, а все, що російське, вважаєть ся нині звичайно московським. Українців живе на світі більш 30-ти мільонів. Західню їх межу становить Буг, східню—небосажні, снігом вкриті верхівя Кавказу, куди саме йде моя дорога.

Стація: Рівне! Країна тут дещо хвиляста, над ріками виступають долини дещо виразнійше як досі на плоскім, багнистім побережжю. Коли я висяду та в російській мові зажидаю в стаційній перекусній їдні, або переговорюю з візником чи з дівчатем в часописній будці, то вони порозуміють мене та дадуть відповідь у тій-же мові. Коли я скажу, візникови: „Їдь на село, бо я хочу бачити, як хлібороби тут працюють“,—та коли стану розмовляти з людьми, що заняті робленем сїна, то вони прикличуть такого, що служив у війську: там є якийсь пан, їди, розмов ся з ним, спитай чого він хоче. Такого самого досвіду набере подорожний з мовою Москви чи Нижнього-Новгорода скрізь по селах полудневої Росії, де народньою є не російська а українська мова, на цілій Волині, Поділля в Київі, Полтаві, Харкові тай ген даліше. Хто ходив до школи—а таких поміж селянами дуже мало,—хто був на службі, або мав занятте при залізниці, поchtі або иншій державній уряді, той второнає по російськи; хто-ж хоче говорити своєю рідною мовою, той говорить по українськи. Якби Ви сказали Українцеві: Ваш земляк Гоголь був славним поетом!—то він зирне на Вас зпід ока або глумливо та відповість: ага, Гоголь, сей зрадник, що був українським поетом, але писав російські книжки!

Москаль! скаже Українець, коли він говорить про Великоросів думає під сим щось ще менше гідного любови. Як перідше полудневий Німець про суворого серцем „Прусака“! Хахол! скаже з насмішкою в Москві на вулиці Великорос, коли двох візників сварить ся по українськи. Чубатий! значить се, бо Українці мали давнійше в звичаю закручувати волосє в чуби. Не два наріччя, лиш дві осібні мови не там одна цілість, а тут підрядний виділом одноцільного народу, а не се два народа; відмінною кровю, відмінною історією і відмінною зовсім вдачею (характером), що живуть на Україні і в Московщині. Українці є нащадками славянських племен, над якими в IX та X ст. по Хр. завладіли варяжські князі з Швеції зі своїми дружинниками. Всі землі від горішньої Двини і від Ільменського озера аж до Карпат і Дону—се староруські землі, се велике князівство київське. Була в ньому славянська кров змішана з германською. Опісля рушили князі, дружинники та селяне з над

Дніпра на північ і схід та оснували другу Русь над горішньою Волгою і Окою на землі, заселеній фінськими племенами. Там, на славянсько-фінській кольоніальній землі повстав опісля великокняжий осідок Володимир, по яким спадщину дістала Москва. Українцях пише отже ліпша кров, а в Москалях. Але сего в Росії не можна сказати. В Росії признаєть ся що найвище „Малоросів“; назви: Українець і український заборонені, хоч навіть академія наук в Петербурзі порішила як слідує: „Українство відрізняєть ся від великоруського не наріччєм лиш, але осібною мовою“. Хто сею мовою пише, або видає книжки, той попадає в тюрму, хоч Україна видала Шевченка, що був великим національним поетом з Божої ласки і хоч мала у Кіїві академію, де читали в 17 ст. Івана Хризостома і Атаназія по українськи.

Київ! Понад гордим Дніпром простягнув ся ношисне колишньої кріпости і старої Печерської Лаври довгий залізничий міст, а золоті бані міста мерехтять з далека, коли потяг у великім крузі обїжджає громаду домів на високім правім березі ріки. В Софійській катедрі, матернім храмі Руси, стоїть стара гарна мраморна гробниця. В ній—як кажуть—містять ся тлінні останки Ярослава, сина Володимира Святого, що то зігнав свій нарід у Дніпро і казав грецьким священикам співати літургію крещення, щоби сим простійшим способом приняла Русь християнство. Урядова російська історія вважає Володимира і Ярослава враз зі всіми великими князями від 9 до 13 століття очевидно Росіянами і то Росіянами в теперішньому розумінню. А вони були такими самими Росіянами, як Франконець Кльодвик був Галлійцем або Острогот Теодорик—Італійцем. Вони були Норманами, Германами, а Славяне були їхніми підданими і були обов'язані платити їм дан. „Чим для мене Русь“—кричав неотесаний князь Святослав, внук Рурика—„що вона мені дає крім воску, меду і невільників“.

По биштротечнім Дніпрі плавали варязькі човни в низ; коло нинішнього Катеринослава транспортовано їх сушею вздовж порогів, опісля пускали ся вони далі рікою, впливали на Чорне море і доїзди ли до Босфору підчас коли на „західній путі“ їздили Нормани по Льоарі та Скальдї, а Вікінги нападали на Париж, то був час старої Руси, то був час, коли співали пісню про Гельгі, Олега з Кіїва, що прибив свій щит на брамі Царгороду, коли йому цісар виплатив гарач за се місто.

Полтава! Коло сього міста в бою між Шведами а Москалями поховано стару Україну. Сімдесять літ Гетьман Мазепа зв'язав ся був з Карлом XII проти Петра, який в супереч постановам договору хотів у гетьманських землях господарювати так як у своїх, хотів брати після своєї вподоби податки та рекрути, а вкраїнського гетьмана не признавав самостійним князем, але поводив ся з ним як з своїм підданим. Щоб ратувати вольности

краю, рішив ся Мазепа стати зависимим радше від далекої Швеції, як від близької Московщини. Однак на полях біля Полтави судьба кинула кости щастя Петрови і Мазепа мусів зі шведським королем втікати до Туреччини.

Харків: Дебальцево! Безмірну скількість угля добувають тут з нутра землі. Ми є в заглибні Донця, у найважнійшій углевій області Росії. Над Донцем є углекопи, а на Подніпров'ю є залізна руда. Від Дністра по кавказський степ простягаєть ся „чорнозем“, сей пшеничний шпихлїр Росії. В околиці Харкова і Полтави ліс компнів з цукрових фабрик. В Херсонській області вдаєть ся тютюн, над Доном і на Кримі плекають винну лозу. Дві третини всього збіжя, яке Росія висплає на світовий ринок, походить з пристаней полудневої України. З Одеси, Херсону, Таганрога, Ростова ведуть через Чорне море водні шляхи, що відтак збігають ся в однім—одинокім вузкім проливі коло Константинополя. Без України Росія не є Росією, не має заліза, угля, зерна, пристаней! Коли хто хоче побідити Росію, то куди, думає те, йому йти?! На Петербург? Коли-ж бо царська корона і серце народа не в Петербурзі, а в Москві. Отже в Москві можна влучити Росію в саме серце? Якби там зайти, то можеб так й було! Але Київ лежить чотири рази бліще заходу як Москва, а хто возьме Київ, той має вже поберіжжя і пристані над Чорним морем. Без угля України залізницї не можуть їздити, без її залізної руди не буде лемішів і гармат, без її збіжя проца Росія не буде мати досить поживи, бо середна і північна її сторона витворюють менше чим потребують. Усе велике життя в Росії мусїлоби поволи завмерти, колиб ворог заняв Україну.

(Далі буде...)

Наші садки.

Садок вишневий коло хати
Хрущі над вишнями гудуть.
(Шевченко).

Як гарно дивитись на наші села, здебільш покриті садками; здається немає ні їдної хати, біля якої не було хоч маленького садочка. Любо кожному подивитись на такі села і не даром письменники так вихваляють всю нашу Україну, „той край“, як сказав їден із письменників „где все обильем дышет, где ріки льются чище серебра и т. д.“. Але пригляньтесь ближче і подивіть ся, що се за садки, чи багацько користи має з них наш селянин? Дуже мало! В кожному садку більша частина росте вишень, а инколи ростуть яблоні та груші (дички), які родять такий кислий та терпкий овоч, що його можна їсти хіба тільки тоді, як пригніє, або сушений. Таки садки дають своїм хозявам тільки ягоди на вареники та кислиці на узвар і дуже мало дають таку садовину, щоб можна було вивозити на базар для продажі. Саміж дерева посажені, аби як, без всякого ладу, дуже загусто; садок заріс увесь травою, там пасуть ся коні, корови, вівці і инша скотина, котра завше обїдає бруньки, обломлює гіляки, та обсипає овочі. Через таке безпечне відношення наші—садки завше чахнуть, дерева боліють, заводять ся всілякі комахи, і селянин, не получаючи урожаю хоч і поганеньких плодів, дивується чого садок не родить, а через кілька років зовсім вирубає його і се місце засаджує картоплею, або зіставляє його тільки для того, щоб у неділю можна було посидіти з кумом на травичці у холодочку.

Користь зі садків.

Не диво, що наш селянин не вірить, що з садка можна гарно жити, бо ж і в його є садок, а яка з нього користь? Але се через те, що він не знає, як ходити біля його, яку деревину садити та ще не знає, де її дістати, а то думає, що йому і зовсім неможливо завести гарний садок, як його можуть мати тільки пани. Се дуже велика помилка. Кожен селянин може мати такий самий садок, як і пан, тільки треба уміти ходити біля його. Замість сих захищених можна мати гаразд кращі садки, які приносилиб велику користь. Наші землі дуже здатні, мало не скрізь можна булоб викохувати роскішні садки, з яких плоди можна булоб вживати на своїх місцевих фабриках і ринках, а не купувати за границею. На се треба булоб звернути увагу, а крім того нашим селянам. З кожним роком нарід все прибільшується та прибільшується, землі мало, тай ту не вміють обробляти і жизнь стає дуже гірка, а тим часом садівництво багацько допомоглоб селянам в матеріяльним житю, бо звістно, що їдна десятина доброго садку дасть

більше користи, ніж десять десятин нашині. Як бачим що і з маленького садочку можна жити добре, обн тільки ходити біля його гарно, та пильнувати, бо садок без сього догляду нічого не варт.

Але багацько наших селян замість того, щоб скористати як можна ліпше свій маленькій кусочок землі і держатись його, їдуть шукати великого простору і знаходять... Але не знаходять тієї землі, тієї краси природи, з якими здавна звикли, і багацько їх бідують ще гірше, ніж дома. Ні їден з них тоді спомяне свій рідний край, свою хату і садочок; все се робить ся через байдужність, через темноту нашу. Як ми вже знаємо, що і з маленького кусочка землі можна жити не бідуючи, але треба ходити біля його добре, а не надїятись на Бога, як се багацько наших селян кажуть: „як Бог дасть, той так буде!“ а самі роблять так, як їх діди праїди робили, навіть не хочуть слухати тих людей, які їм родять, як найлучше.

Подивіть ся за границю, як там люде живуть: вони мають маленький клаптик землі і хліба зовсім не сіють,—натомість кохають садки та виноградники і живуть багацько лучше, ніж наш селянин; та ще там земля гірша, а у нас, де така гарна земля, можна ще ліпше жити, тільки треба самому робити, а не лиш надїятись на Бога. Окрім: матеріяльного обезпечіння, садок очищає повітря де багацько садків, там люде здоровіші, менше хворіють і довше живуть. Сеж можна додати і до їжі: бо з садовини, а в загалі з усякої рослини найе здоровіший харч. В нашім краю чимало сіл, де люде кохають садки, гарно доглядають їх і мають велику користь, таких садків багацько є в Київщині, Харківщині, Полтавщині, Поділю та инших губ. В Київщині є їдно м. Медвін, яке складається з цілої волости, се м—чко усе укрито садками, мало не в кожного селянина є своя сушарня, на які сушать садовину. Як підїзжаєш до сього м. здалека, то думаєш, що се гай і хто не знає, що се село, то дуже здивується, коли підїде ближче і побачить хати.

А у нас як буває?

Таких садків у нас дуже мало—білшеж, як я вже казав, засажені без всякого ладу вишеньками, сливками та дичками груш і яблунь: їдно другого глушить, вигоняють ся в гору, як у лісі; дерева покалічені, обросли мохом, багацько гіляк сухих, яких і не думає наш селянин обрізати а як і знайдесть ся такий, що обріже, то не так, як треба: завше зіставить великі пеньки, які загнивають ся, гниль їде в середину дерева і через скільки літ на сім місці получить ся вже дупло. Земля теж затвердла, заросла травою—ніхто і не здумає перекопати її, а як і перекопає, то тільки круг ствола, але користи з

сього мало, бо земля, де знаходять ся молоденькі корінці, як була тверда, обросла травою, так і зісталась і життя дереву сим не поліпшило. Молоді садки тож не далеко втікли від старих, бо ж і їх садили дуже загусто, щоб дарма місце не пропадало, а через літ скільки вони зішли ся гниляками до купи і садок стає дуже густий, сохне і перестає родити. Такий садок постигає також участь, як і старий, т. є. його викорчуюють, а як і зіставляють, то хіба ради холодка. Тим господарь робить дуже велику помилку, бо такий садок можна ще справити і ось я власне про се і хотів побалати.

Коли маємо такий захищений садок, а поруч

з сим і свободний кусок землі, то ліпше буде закласти новий садок на цьому місці, а старий викорчувати. Але як нема такого куска землі, а без садка де кілька літ (закри місце з під викорчуваного садка віддохне, щоб можна було посадити молодий садок), не хочеть ся зістать ся. то сей садок можна ще справити. Для сього його треба перше всього прорідити, викорчувати лишні дерева, і зіставити тільки дерев, щоб їм не було тісно (дерево від дерева повинно бути не ближче як на 4—5 саж. яблоні і груші і на 2—3 саж. вишні і сливи). Не треба жаліти за старими деревами, а сміливо викорчувати, бо ті що зістануть ся, довше проживуть і краще родитимуть, ніж поперед. Коли якого небудь гарного дерева шкода викидати, то його можна пересадити на друге місце; тільки треба пам'ятати, що дуже старі і слабі дерева не слід пересаджувати, бо надії на те, що вони приймуть ся, мало.

Пересадження,

Однак коли це лучить ся, то роблять се так: дерево, призначене до звичайним весною обкопують ровом в $1\frac{1}{2}$ —2 арш. глибини, відступивши арш. $1\frac{1}{2}$, або й більше від стовбура. Зісподу же дерево підкопують так, аби воно не впало. Всі корінці, які зустрічають ся, перекопують острою лопатою, або сокирою, а рани заглажують острым ножом і рівчак сей засипають гарною землею, найкраще компостною, а як нема компостної, то приготівляють другу землю. Для сього беруть часті навозної (навіз повинен бути добре перепрівший), часті звичайної ґрунтової, гарно змішують її і засипають рів, втолюють добре ногами, поливають і так зіставляють до осені. Обкопування се роблять для того, щоб рани за літо успішн загоїть ся і пустить дрібні корінці, аби дерево могло зразу після пересадження тягти соки з землі.

В осені се дерево знов обкопують ровом, тільки позатим, що копали весною, щоб не порізати ті корінці, що вирости за літо. Тепер сього рівчака не засипають, а тільки обшивають кругом рогожою, щоб він не розсипав ся, коли будем переносити його і так оставляють до зими. Зимом, як тільки земля промерзне вершка $1\frac{1}{2}$ —2, приступають до пересадки. До сього їден бік ями скопу-

ють навскоси, роблять з дошок санки, які підставляють під ком дерева. Спершу дерево нахиляють на противоположний бік, а з сього боку підставляють під нього санки, а тоді дерево перехиляють на другий бік і воно стає як раз на санки. Його прив'язують мутузком до санок, а щоб мутузок не різав ком, то його обмотують соломою, або під нього підкладають гниляки. Під санки накидають снігу, або обливають водою, щоб земля замерзла, аби легше було тягнути санки. Як витягнуть дерево з ями, ложать його на сані та перевозять на нове місце і спускають в яму.

Яма повинна бути викопана ще з осені, як можна ширша, а глибиною скільки треба, щоб дерево посадити на ту саму глибину, на якій воно росло. Впускають дерево в яму такеж, як і витягали, т. є. скопують навскоси яму, накидають туди снігу і спускають туди по ньому на санках дерево. Відтак одв'язують його і такеж ставлять на місце, як і на санки. Тільки треба шильнувати, щоб дерево поставити зразу на місце і в рівні з землею, а то і трошки вище, бо як будем переставляти; то ком розсиплеть ся.

Як дерево поставлено на місце, то яму засипають доброю землею, втолюють її і оставляють до весни, а весною добре поливають і всі цвіткі, які появлять ся на цьому дереву село весною, зривають, щоб воно не плодоносило і не витягало лишніх соків з землі. Після посадки дерево слід прив'язати з трьох боків канатом до стовбів, або дерев, щоб вітер не розхитував його і не обривав дрібних корінців.

Ліпше буде, коли дерево перед посадкою обрізати, тільки обрізувати треба умно, щоб його зовсім не зарізати. Се роблять так: за год перед тим, як дерево обкопують ровом, всі лишні гнилячки вирізують, а оставші обрізують на $\frac{1}{3}$,—або на $\frac{1}{2}$, щоб вирости молоді гнилячки; всі лишні молоді гнилячки пінсерують, оставляючи тільки 2, або 3. Весною, коли дерево обкопають ровом, молоді гнилячки знов підрізують, а далше роблять так, як було вже сказано ранше. Лиш при такому пересадженню може бути перекопаним, що дерево прийметь ся. Бо без кому пересаджують ся тільки молоді дерева, в яких ще не дуже товсті корінь і багатько дрібних корінців.

Л. Ч.

3 псалмів Штундиста.

(по словам пророка Ісаїї).

— I. —

1. Спогадайте давні часи, від початку віків, що я—Бог, і нема мені рівні між царями.
2. Слухайте мене, поневолений народ мій, прихили ухо своє, бо від мене вийде закон і суд мій поставлю світом для народів.
3. Розбудись, розбудись, устань, Україно, ти, що з руки Господньої вишла чашу гніву його за те, що змінила давні устами, зломала вічний заповіт!
4. Я покликав орла з заходу, з країв далеких; він же спевнить те, що я призначив. Бо я сказав—і доведу се до кінця; призначив—і здійсню.
5. Слухайте ви Мене, ви, тугі серцем; од правди далекі.
6. Я надблизив уже справедливість, вона недалеко, й рятунок від мене не забарить ся; і дам Київу спасення, Україні—славу свою.
7. Возвеселить ся пустиня і суха земля, возрадується країна безплідна і зацвіте барвінком, заграють тихі води, ясні зорі звеселять ся.
8. Велично цвісти ме й радити, буде веселитись і співати; красота Святих гір буде вам дана, розкіш Карпат і Кавказу.
9. Підкріпляйте овалі руки, додавайте сили хитливим колінам;
10. Скажіте млявим на душі: будьте мужні, не бійте ся; ось Бог ваш; він прийде спасти вас.
11. Тоді прозрятъ очі в сліпих і уші в глухих вітворять ся.
12. Тоді хромий підскочить, як олень, а язик в німого піснею озветь ся; бо проторгнуть ся в пустині води й в степу потоки.
13. І обернеть ся безвідде у вірей, а земля прагнуща в жерела водні; в леговищах чорних звірів, де вони спочивали—будуть васильки і злотоцвіти зеленіти.
14. І повстане там дорога, а тая дорога назветь ся дорогою святою; не ходити ме шляхом тим ні один нечистий—він їм одним буде служити; хто ходити ме тим шляхом, то не зблукась, хоча б і як був недоумний.
15. Змія там не буде, ні звір хижий на його ступить; ні, він там не знайдець ся; ходити ним будуть—самі лиш праведні діти України.
16. Вернуть ся визволені з неволі; із радісними піснями прийдуть до Києва; і радість вічна буде над головою в їх; радощі і веселощі знайдуть вони, а смуток і воздыхання від них віддалять ся на темні ліса, на темні води, на гнилі колоди півночі.

Брат Штундар Л.

ГУЛЯЙБІДА.

Під Краковом

В купі тіл перед стіною
Критої твердині,
Лежав жовнір поранений
Од вчора до нині.

В нього рани занекли ся,
Він стогнав од болю
А ні кому подивить ся,
Ні почути в полю.

Ой не чули його стонів.
Ні батько ні мати:
Нема кому води подать,
Ран перевязати!

І послідню зібрав міць,
Трохи повернув ся,
Одкрив очі на хвилину,
Кругом озирнув ся.

Округ його як колоди
Тіла червоніли,
Зойки слались, стони рвались
І круки летіли.

Страшно було слухать,
Як братя стогнали;
Як прохали смерти в Бога,
Щоб їх доконали.

І згадав він, вмираючи
Рідну Україну;
Жінку, матір і дітей
І свою хатину.

Як прохали його діти,
Щоб скоріш вертав ся;
Як молила жінка Бога,
Щоб живий зостав ся.

Луг, поле і садок
Перед ним зявились,
І ще раз він зітхнув
І очі закрились.

Червона калина

Ой чогож ти, калинонько,
Чого зажурилась?
Чого листечко зівяло—
Й сама похилилась?
Одна стою серед поля,
Одна як білина—
Гойда вітер, пече сонце,
Немає зашину!
Сумно, сумно одній стоять
Отут при дорозі....

Ой чого ти зажурилась,
Молода дівчино?
Чого личко твоє блідне,
За ким серце гине?
Я осталась спротою
Як в полі білина,
Тількож мені подружечки,
Що отся калина,
Ні родини, ні дружини,
Нікого не маю!.....

Деж, дружино, ти мій милий,
Деж ти забарив ся?
Чи забув вже ти за мене,
Чи з ніжок звалив ся?
Боже, Боже, як би знала,
Де милий мандруєш;
Я полинулаб до тебе,
Де в полі почуєш?
Пригорнула би тебе я
Як мати дитину....

Хай би серце з веселилось
Хоч одну годину!

1 березня 1916 р.
Билина.

Події в світі.

Де брешкачі, там і слухачі. Англія—найбільший ворог мира. Силою гроша втягнула знов у війну проти Німеччини ще й Португалію, до Голяндії не допускає сирівців як бавовни, какао, шкур, тому там 80,000 робітників немає роботи. Оподі розбито великий їх корабель Тубантію і пущено поголоску, що се вдіяли Німці, аби втягнути і Голяндію у вир боротьби.

Коли Франція втратила 2½ мільйона вбитих і раплених, Росія 2 мільйонів вбитих, а раплених та полонених і не казати—Англія потеряла ледве 600,000, а тепер підносить голос, що мусить ½ мільйона робітників стягнути з війська до фабрик, аби не мати шкоди. А союзники мовчать і слухають.

І тут боляче і там горяче.

Франція боронить ся цілою силою проти Німців за Верден, бо як упаде він,—то по думці Рібо мабуть змушена буде заключити мир. Аби себе ратувати, відкликала свої війська не тільки з Італії, але тепер вже відкликос Сераїля з військом із Сальонік до Франції, хоч тоді утратить місце на Балкані. Так само Італія, щоби допомогти Франції, розпочала криваву офензиву над Сочею, та мусіла перестати, а тимчасом держава попадає у фінансову руїну. Соціалісти, що мають силу в Італії, заявили, що хоч як вони люблять Англію, але та любов дорого коштує Італію. В останніх місяцях заплатили за вуглі Англії 979 мільйонів, коли в попереднім році за більше вугля заплатили Німеччині тільки 247 мільйонів.

Бережіння краще ворожіння.

В Сербії утворило ся сторонництво згоди з Австрією і видає часописи: Сербія на вигнання. Вони не вірять у ворожбу побіди Росії та союзників та пропагують заключення мира з Австрією. Швеція, хоч як Росія запевнює, що з нею війни не буде починати, зібрала оборону велику суму, бо від російських островів до його тільки дві години воздухоплавом. Увійшла в змову з Румунією проти Росії, щоби забезпечити ся перед інвазією тепер, або по війні. В Румунії приходять до голови те розум, що годі їм стати по стороні Росії, бо тоді Румунія буде мати за довгий фронт, від Буковини попри Угорщину, Сербію, Болгарію до Чорного моря. Як піде на Австрію, а Болгари ударять ззаду на Добружу. Отже як змішасть ся до війни, то проти Росії, і се буде певно аж при кінці, як було у балканській війні.

Хто уміє красти, той уміє і брехеньку скласти.

Росія не тільки робить, що говорить. Склікала думу, в ній було бесіди багаті, а розуму мало. Самого царя заставили пани говорити, аби швидко успокоїти. Як біда, то і царь приходить з просьбою до народу. Колись нарід ішов з просьбою до царя і його стрінули кулі і нагайка та

шибенця. А нині прийшла коза до воза. Бо у державі настав великий безлад. Мужик Распутін, довірець царя скидає і настановляє міністрів, в краю панує хабарництво до того степеня, що один правительственный уряд дає хабарь іншому, містам грозить холод і голод, війська вивозять на площу вправ босими і без шинелі, вони з голоду нападають і грабують населенє; до 15 мільонів збігців долучилися товпи грабіжників і дорогою грабують, що попаде; денеде вибухли голодні бунти, кождий чекає тільки кінця війни. В Баку вибухли погроми на лавки, склади мук під проводом поліції через чотири дні. А четвертого дня, як грозила юрба впасти на державні склади, уставлено машинові кріси (пулемоти), і засіяно міста трупами. Впновником має бути міністер Хвостов і праві, які хочуть кінця війни, аби ще далі не втратили України а тут нема причини війни кінчити. Треба викликати розрухи і на них звалити невдачу Росії у війні, бо хто потонає, той ся бритви ханає. Тому й екеміністра Сухомлінова поставили перед суд за російські втрати.

Чуємо, де бовка дзвін, а не знаємо, де він.

В російській Думі утворився прогрессивний блок з 300 послів (з поступ. націоналістів, центра; земельних октябристів, лівих октябристів, прогрессивістів і кадетів), іменем якого зложив заяву **Гр. Каниїст** при кінці генеральної бюджетової дебати: Жадаємо реформ: змінити методи управлїня не тільки у словах, але й на ділі, понехати політику насильства, невідповідальности, негоспорности, короткозорости і суперечности з користю населеня і війська, а то складаємо найтяжчу одвічальність на правительство, яке спроваджує небезпеку на державу. Тоді посол трудовиків **Вершинін** заявив: супроти того, що правительство неспосібне, відвернути край від господарської руїни, потягнути всі живучі сили народу до одвічальної праці—загальна демократія жадає утвореня нового виконавчого тіла, вибраного загальним голосованєм. До того прилучились і соціал-демократи заявою Скобелева, здержати ся від голосованя за переходом до нарад над бюджетом, бо мільярди з народнього добра видають ся без котролі думи. А хтож сьому винен?!

Хто борше насилє, той борше змеле.

Росія очевидно готуєть ся до весняної боротьби на життє і смерть; бо не поспіє вона, то Німці не будуть ждати. Алексєєв заявив, що на весну 1916 р. Росія мусить мати нову двомільонову армію. Тепер покликано навіть увільнених від війська робітників, що працювали в Путилівським заводі, який тепер закрито. Та на горі хитають ся основи ще далі. Оноді заіменовано главнокомандуючим на західнім фронті генерала Еверста, а шефом генерального штабу генерала Міхневича. Та знов насилє вість, що сам Хвостов має уступити. Пождім на весну, що нам принесе, бо поки що в Росії сварять ся позаду чотири папи, два атамани, а один підданий кров надурно проливає.

„Як скінчить ся ця війна?“

Живе на Україні преславний знахор-мудрець. Неодному він говорив в очі правду, неодному предсказував судьбу. Почув про сего знахора ласий на ворожбитство царь, казав його представити до себе тай питає: Скажи мені, добрий чоловіче, як скінчить ся ця війна? „Батюшко, я відповім тобі наше питання, але скажи мені перше, які права в твоїй державі має запорожський славний нарід, Українці? „Моя держава, мудрий чоловіче, така велика що я неспіє знати, чи одному, або другому з твоїх людей робить ся кривда.“ То Господь так дасть—відмовив запорожський мудрець—що твоя держава стане така мала, аби ти міг знати про кривди своїх людей.“

В „Народнім Домі“

В неділю 26 марця (п. ст.) о 10 год. рано

Сьвяточна АКАДЕМІЯ в честь Тараса Шевченка

По вступній промові виступлять депутації від усіх організацій і таборних товариств відчитають і зложать свої адреси.

===== Вступ вільний. =====

Вечером о 1/27 години відбудеть ся

Великий КОНЦЕРТ в честь Тараса Шевченка

з новою програмою:

Прольог

- 1 Шевченко-Колесса: Дівчина і рута (хор.)
- 2 Ой не ходи Грицю на вечерниці (орхестр.)
- 3 Шевченко: Розрита могила. (деклямація.)
- 4 Колесса: Вже більше літ двісті (сольо баріт. з хор.)
- 5 Тече річка невеличка (орхестр.)
- 6 Лисенко: Ой і не гаразд Занорожці (хор.)
- 7 Шевченко: На Україну. (деклямація)
- 8 Їхав козак за Дунай (орхестр.)

Промова.

- 9 Кінос: Розбите життє (орхестр.)
 - 10 Лисенко: Ой бре море, бре! (хор.)
- Живі образи з творів Шевченка: 1) з „Катерини“. 2) з „Назаря Стодолі“. 3) з „Гайдамаків“.

Ціни місцям і продажа білетів як звичайно.

МІСЯЧНЕ ЗВІДОМЛЕННЯ ОБОРОТУ

Кооперативної Чайної полонених Українців табору Венцяр, з дня 1-го Січня на 1-е Лютого 1916 року.

К Р А М				Остаток на 1 Січня 1916 р.				О Б О Р О Т				Решта на 1-го Лютого 1916 р.			
				Д Е Б Е Т		К Р Е Д И Т		Д Е Б Е Т		К Р Е Д И Т		Д Е Б Е Т		К Р Е Д И Т	
				мар.	ф.	мар.	ф.	мар.	ф.	мар.	ф.	мар.	ф.	мар.	ф.
Цукор	.	.	.	171	66	—	—	2811	97	2532	06	—	—	—	—
Чай	.	.	.	18	—	—	—	15	65	14	50	22	64	—	—
Какао	.	.	.	91	80	—	—	677	20	549	75	35	50	—	—
Шоколад	.	.	.	44	40	—	—	137	05	129	50	44	—	—	—
Коржикн „Schiffzwieback“	.	.	.	24	40	—	—	129	25	84	—	—	—	—	—
Сухар. „Zwieback“	.	.	.	98	56	—	—	565	14	425	44	64	—	—	—
„Keks“	.	.	.	23	39	—	—	598	98	564	26	88	55	—	—
Лімони	.	.	.	18	—	—	—	113	21	74	—	4	14	—	—
Апельсінн	.	.	.	28	68	—	—	110	98	78	—	11	40	—	—
Цикорія	.	.	.	—	—	—	—	114	69	82	20	10	80	—	—
Яблука	.	.	.	72	31	—	—	1638	37	1309	91	—	—	—	—
Р А З О М .				591	90	—	—	6912	49	5843	62	281	03	—	—
Ш А С І В				Остаток на 1-го Січня 1916 р.				О Б О Р О Т				Решта на 1-го Лют. 1916			
Капітал:				Дебет		Кредит		Дебет		Кредит		Дебет		Кредит	
1) Паевий				м.	ф.	м.	ф.	м.	ф.	м.	ф.	м.	ф.	м.	ф.
2) Основний 3) Запасний				196	50	—	—	14	40	14	40	196	50	—	—
і 4) Фондовий				—	—	—	—	97	08	—	—	97	08	—	—
Ворр				1128	45	—	—	2020	40	2211	34	937	51	—	—
Пожертвовано				—	—	—	—	3	70	—	—	3	70	—	—
Прибуток минул. року				858	89	109	20	—	—	705	26	44	43	—	—
Прибуток тек. міс.				—	—	—	—	1001	96	191	27	810	69	—	—
Б А Л А Н С .				2183	84	109	20	3137	54	3122	27	2089	91	—	—
Оборот з 1-го Січня до 1-го Лютого 1916 року												13843 39			
А К Т І В				Остаток на 1-го Січня 1916 р.				О Б О Р О Т				Решта на 1-го Лют. 1916			
В касі грошнй				Дебет		Кредит		Дебет		Кредит		Дебет		Кредит	
Біжучий рахунок				м.	ф.	м.	ф.	м.	ф.	м.	ф.	м.	ф.	м.	ф.
Масток і торгові				354	29	—	—	7003	09	6486	01	871	37	—	—
роходн				1128	45	—	—	2020	40	2211	34	937	51	—	—
Крам .				109	20	109	20	191	27	191	27	—	—	—	—
Б А Л А Н С .				591	90	—	—	6912	49	5843	62	281	03	—	—
Оборот з 1-го Січня до 1-го Лютого 1916 року				2183	84	109	20	—	—	—	—	2089	91	—	—
ПРИВУТОК ОВЕРНЕНО НА СЛІДУЮЧІ ЦІЛІ:												13843 39			
Дівиденди членам				Члеів		Сума запн-саних пайв		Дівиденди членам		Основний капітал		Запасний капітал		Фонд для бідних учеників укр. Імн.	
До 1-го Січня 1916 року в чайні було				254	196	50	50	196	50	—	—	—	—	—	—
Протягом до 1-го Лютого приписалось				48	14	40	40	14	40	—	—	—	—	—	—
Виписалась				14	14	40	40	14	40	—	—	—	—	—	—
На 1-го Лютого чайна має всіх				288	196	50	50	288	196	50	50	—	—	—	—
Р А З О М .												810 м. 69 ф.			

Відповідальність сего місячного звідомлення з рахунками і книгами кооперативної чайної потвержує: 4 лютого 1916 року

З а р я д Ч а й н о ї .